

Нарушения на права върху интелектуалната собственост в Европейския съюз – тенденции и мерки

Николай Братов*

Резюме: Динамиката на процесите, които протичат във всяка една сфера от съвременния човешки живот, в настоящия случай, поставяйки акцент върху интелектуалната собственост, определя и новите тенденции в него. Те от своя страна налагат промени в действащото законодателство, уреждащо **правната рамка** на всеки един от обектите, част от системата на интелектуалната собственост, които трябва да бъдат направени и впоследствие адаптирани в правоприлагането, с цел ефективната закрила на бизнеса и потребителите. В много от случаите притежателите на интелектуална собственост са изправени пред предизвикателството да предотвратят кражбата ѝ, нейното неправомерно и неконтролирано използване с търговска цел от трети лица или да организират адекватната ѝ защита при вече установени нарушения.

Настоящата статия има за цел да представи по обобщен и синтезиран начин анализ на основна и значима

информация за някои от видовете нарушения срещу интелектуалната собственост, в т.ч. възможности за противодействие и мерки, не само от гледна точка на правото, но и от гледна точка на **икономическата значимост, която има интелектуалната собственост** за нейния притежател или ползвател. Именно системният анализ на отделните възможности и на видовете нарушения ще спомогне да се установят някои от новите тенденции, които настъпват в областта на интелектуалната собственост и какви са необходимите мерки за да се осигури адекватна закрила и фактическа защита на бизнеса и потребителите на ниво Европейски съюз (ЕС).

Ключови думи: интелектуална собственост, правоприлагане, икономика, тенденции.

JEL: A20, A11, K42, L21, O34.

Увод

Съвременната система от права върху обектите на интелектуална собственост е в основата на всяка една **устойчива бизнес стратегия**,

* Николай Братов е доктор, експерт в областта на интелектуалната собственост, експерт в Патентното ведомство на Република България, независим оценител на права на интелектуалната и индустриалната собственост и други фактически отношения при Камара на независимите оценители в България.

прилагана от различните предприятия. Именно интензивното използване на интелектуалната собственост чрез отделните обекти или тяхната комбинация осигурява в голяма степен конкурентоспособността на националните икономики на страните – членки в ЕС, достигайки 47% от Брутният вътрешен продукт (БВП) на съюза и осигурявайки 40% от общата трудова заетост в него, показва проучване на Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост (ЕСИС). Творческите индустрии активно участват в процесите по разработването и създаването на нови продукти, в т.ч. и технологии, които бизнесът използва за свои цели и нужди или за задоволяването на потребителското търсене. Така например съвременната медицина, разрешаването на глобалните проблеми, свързани с промените в климата или търсенето на нови/алтернативни възобновяеми източници на енергия и др., се основават на разработки, за които са или могат да бъдат издадени **патенти за изобретения, свидетелства за регистрация на полезни модели** или да бъдат защитени чрез нови обекти на интелектуална собственост като **компютърните програми, триизмерния печат и изкуствения интелект**. По този начин бизнесът, който е основен притежател на интелектуална собственост, създава стабилно портфолио не само от продукти, но и от обекти на интелектуална собственост. Регистрацията на търговска марка е една от възможностите за закрила на продуктово портфолио, а по отношение на портфолиото от обекти на интелектуална собственост, бизнесът може да приложи различни бизнес

модели чрез предоставянето на лицензи по отношение на правото на използване на търговската марка за всички или за част от стоките и услугите, за които е получила закрила. Тази закрила ще осигури допълнителни **източници на приходи, нови бизнес партньорства и ефективна бизнес идентификация** на съответния пазар. Поради тази причина с особено голямо значение за съществуването и развитието на микро-, малките и средни предприятия, действащи на територията на ЕС, **е осигуряването на достатъчно законодателни мерки и адаптивни национални и регионални политики**, свързани със закрилата на интелектуалната собственост. Тази закрила ще се трансформира в **инвестиции, нови работни места, повишена продуктивност** на производствените, организационните и управленски процеси, които са явно проявление за увеличаващата се икономическа активност на тези предприятия, основаваща се на стратегическото управление на интелектуалната собственост.

Съвременни тенденции при нарушенията срещу интелектуалната собственост

Продуктите на едно предприятие, които са защитени чрез обектите на интелектуална собственост, притежават повишена пазарна стойност, която по естествен път привлича нарушителите, което води до постоянно нарастващото увеличаване на броя и видовете нарушения. Следва да се направи и уточнение, че при определени обстоятелства като например високата обществена опасност, действията или дейностите

на лица могат да съставляват не само нарушения, но и престъпления. Тези нарушения се отнасят, както до **фалшифицирането**, което е процес, при който лице използва чужда интелектуална собственост като например търговска марка или промишлен дизайн, без съгласието, знанието и контрола на притежателя, с цел да въведе потребителите в заблуждение за наличието на основни и значими качества и характеристики, които са присъщи за оригиналните продукти, така и до **дигиталното пиратство**. Дигиталното пиратство е използването на обект на интелектуална собственост в Интернет, без съгласието на притежателя на това право. Най-често обект на нарушение са тези, създадени от творческите индустрии, в т.ч. филми, музика, видеоигри, телевизионни програми, различни видове литературни произведения и други. Маркова (2003) обобщава по-горе посочените обекти като такива, част от художествено-литературната собственост, която заедно с индустриалната такава формират системата на интелектуална собственост, включвайки в нея редица отделни и специфични права, които могат да бъдат нарушени. Фалшивите (неоригинални) продукти и всички дейности, свързани с тяхното пускане на пазара, се квалифицират като такива с особено високо негативно въздействие върху търговската дейност, която осъществяват предприятията, притежаващи продуктово портфолио, което е защитено чрез обекти на интелектуална собственост. Тези незаконосъобразни дейности **намаляват печалбата**, която биха реализирали притежателите на интелектуална собственост, но и

представляват сериозен риск за потребителите и по-конкретно за тяхната обществена сигурност и здраве. Ето и два примера за фалшифициране на продукти, защитени чрез обекти на интелектуална собственост, както и за дигитално пиратство (фигура 1 и фигура 2).

В първия пример във фигура 1, на **изображение-1** е представен продукт – тениска с къс ръкав, която е означена с комбиниран знак, който по схоген начин на представяне, представлява регистрирана търговска марка на ЕС с № 015742638 (комбинирана) за стоки от клас 25 на Международната класификация на стоките и услугите (МКСУ), където попадат и тениските като вид облекло. Във фигура 2, на **изображение-2** е показан продукт от официалния интернет сайт на притежателя на марката – **GIORGIO ARMANI S.P.A.** От гореизложеното е видно, че лице X търгува със стоки, в случая облекло, което представлява тениска с къс ръкав, която е със значително по-ниско качество на материята и начина на изработка и е означена със знак, който е схоген на регистрирана търговска марка, тоест обект на интелектуална собственост, притежаван от дружеството **GIORGIO ARMANI S.P.A.** Притежателят не е давал своето съгласие на лицето X да използва тази тениска (като вид стока „облекло“), означена със знак, схоген на регистрираната от него търговска марка в търговската дейност, като я предлага за продажба. Чрез своето изключително право върху търговската марка, притежателят може да забрани нейната продажба, както и тениската с къс ръкав да бъде отнета в полза на държавата и предадена за унищожаване.

Фигура 1. Изображение-1 – тениска с къс ръкав, означена с комбиниран знак

Фигура 2. Изображение-2 – продукт от официалния интернет сайт на притежателя на марката

По този начин се ограничава навлизането или се изтеглят вече навлезлите на пазара **фалшиви продукти**, които обикновено са с по-ниско качество и са означени със знаци в нарушение на правото

на притежателя на регистрирана търговска марка, както е настоящият случай. Изключителното право на притежателя на търговска марка е един от най-ефективните инструменти за защита

на фирменото портфолио, както посочва Драганов (2018, с. 176), именно промените в действащото законодателство на ниво ЕС разширяват обхвата на субективното право, чрез предоставянето на възможност на притежателя на търговска марка да забрани използването на знака като търговско или фирмено наименование или като част от търговско или фирмено наименование, както и да забрани използването на знака в сравнителна реклама по начин, който е в противоречие с Директива 2006/114/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година относно заблуждаващата и сравнителната реклама.

Във втория пример, говорейки за дигитално пиратство, като нарушение ще посочим „фалшифицирането на софтуер“, което е незаконното копиране, разпространение и/или продажба на лицензиран компютърен софтуер. Други елементи, които идват със софтуера, също могат да бъдат фалшифицирани, например лицензионното споразумение, опаковката,

информацията за регистрация и функциите за сигурност. Киберпрестъпниците обикновено представят фалшив софтуер като автентичен, но го продават на по-ниска цена от оригинала. Във фигура 3, на **изображение-3** е онагледен оригинален и пиратски компактдиск, на който е запусана операционната система – Windows 7 Professional на Microsoft Windows.

Развиващата се дигитална среда и новите възможности, които тя предлага на бизнеса и потребителите за осъществяването на обмен на продукти чрез търсенето и предлагането им, увеличават обема на търгуваните фалшиви стоки или предоставянето на услуги с ниско качество. Много често липсата на ясни и добре регламентирани общи условия и политики на търговеца при обработването на лични данни, както и ниската или липсата на заинтересованост от страна на потребителите се превръщат в една много благоприятна среда за **нарушителите**, които не са ограничени по време и място, благодарение на възможностите,

Фигура 3. Изображение-3 – оригинален и пиратски компактдиск

които предлага Интернет. Това налага изискването към притежателите на обекти на интелектуална собственост да прилагат специализирани стратегии за тяхното управление, които да позволят разгръщането на максималния потенциал, който има всеки един обект или група от обекти като „средство за защита“ на бизнеса. По този начин ще бъдат подкрепени всички дейности, които са в основата на **развиващите се иновации, нарастването на конкурентоспособността** в условията на глобален пазар и по-устойчивата икономика в национален, регионален и световен мащаб. Маркова (2023, с. 24) определя, че „ключова роля за конкурентоспособност на фирмата играят иновациите за продукти и технологии, които трябва да бъдат закриляни чрез обектите на интелектуалната собственост за осигуряване на продължително конкурентно предимство на съответния целеви сегмент“. Въпреки усилията на национално ниво, визирайки България или регионално разбирайки ЕС, **нарушенията на права на притежатели на обекти на интелектуална собственост нарастват**, и то с доста бързи темпове спрямо мерките, които се прилагат. Това влияе, както вече споменахме, на **стабилността на икономиката, работните места и обществената сигурност**. В голяма степен са засегнати сигурността и отношенията, които създават или се опитват да създават отделните бизнес структури при обмена на продукти, в т.ч. и при бизнеса с обекти на интелектуална собственост. В голяма степен, добавяйки и дигиталното пиратство към тези незаконосъобразни

дейности, е напълно основателно да се говори за тях като за **криминални** или такива, засягащи във висока степен обществените отношения. Липсата на ограниченията – време и място, фактът, че голяма част от фалшивите продукти се произвеждат в страни, които не са членки на ЕС, или нарушителите са позиционирани в такива страни, ограничава, забавя и пречи на притежателите на обекти на интелектуална собственост да се възползват от своите изключителни права и по-конкретно да забранят използването на такива продукти в търговската дейност. Говорейки за обекти на закрила, които могат да се дигитализират, например една книга, която е литературно произведение, закриляно от авторското право, носител на което е авторът ѝ, лесно може да бъде копирана и разпространена в нарушение на неговите правомощия отново поради развиващата се дигитална среда и новите технологии. В подкрепа на казаното дотук, на ниво ЕС е установено, съгласно официално проучване на СЕСИС, че с 34% се намаля възможността за микро-, малките и средни предприятия, които притежават обекти на индустриална собственост, да бъдат конкурентоспособни и да придобият пазарен стабилитет, ако техните права се нарушават. Справка в Интернет показва, че вземайки предвид **„глобалния индекс за организирана престъпност“** по критерия **„търговия с фалшиви продукти“**, Китай се нарежда на първо място, следвана от Парагвай, Перу, Афганистан, Мексико, Камбоджа и други страни (таблица 1).

Таблица 1. Глобален индекс за организирана престъпност по критерия „търговия с фалшиви продукти“

COUNTRY	TRADE IN COUNTERFEIT GOODS	MAIN INDEX SCORES				COMPLEMENTARY DATA			
		CRIMINALITY	CRIMINAL MARKETS	CRIMINAL ACTORS	RESILIENCE	POPULATION	AREA (KM²)	GDP TOTAL US\$ MI	
1 CHINA	9.50	6.37	6.53	6.20	5.67	1,412,360,000	9,600,013	177,734,100.00	
2 PARAGUAY	9.00	7.52	6.73	8.30	3.42	6,703,799	406,752	39,495.43	
2 PERU	9.00	6.40	6.20	6.60	4.38	33,715,471	1,285,220	223,249.00	
4 AFGHANISTAN	8.50	7.10	7.00	7.20	1.50	40,099,462	652,860	14,786.86	
4 MEXICO	8.50	7.57	8.13	7.00	4.21	126,705,138	1,964,375	1,272,840.00	
6 CAMBODIA	8.00	6.85	6.70	7.00	3.63	16,589,023	181,040	26,961.06	
6 ETHIOPIA	8.00	5.68	6.07	5.30	4.75	120,283,026	1,136,240	111,271.00	
6 NIGERIA	8.00	7.28	7.37	7.20	5.79	213,401,323	923,770	440,834.00	
6 THAILAND	8.00	6.18	6.77	5.60	4.79	71,601,103	513,120	505,947.00	
10 CAMEROON	7.50	6.27	6.23	6.30	3.17	27,198,628	475,440	45,338.28	
10 COLOMBIA	7.50	7.75	7.30	8.20	5.63	51,516,562	1,140,619	314,464.00	
10 INDIA	7.50	5.75	6.70	4.80	5.42	1,407,563,842	3,287,260	3,176,300.00	

Източник: https://ocindex.net/rankings/trade_in_counterfeit_goods?f=rankings&group=Country&view=Cards

Европейският съюз, чрез действащото в него законодателство, се опитва да подобри цялостната среда, в която предприятията, притежаващи обекти на интелектуална собственост, се развиват, предлагат своите продукти или създават нови обекти на интелектуална собственост. Законодателните мерки са насочени към намаляването или ограничаването на способите за нелегалното придобиване или използване на чужда интелектуална собственост, по-ясното идентифициране на търговците сред потребителите, повишаване на информационната среда за ползите от придобиването на интелектуална собственост и нейната закрила. Създават се и по-добри трудови условия за повишаване на професионалните и лични качества на служителите в националните институции, които са ангажирани в борбата срещу нарушенията на права на притежатели на обекти на интелектуална собственост. В тази връзка са насочени и голяма част от общите усилия на отговорните институции за създаването на сигурна и защитена дигитална среда, както за бизнеса, така и за потребителите. За да бъде постигнат успех в борбата с нарушенията, основаващи се на неправомерното използване на обекти на интелектуална собственост, трябва да се ограничат продажбите на фалшиви продукти, които в много от случаите са придружени със заблуждаваща информация за основни и важни характеристики на продуктите, снимки и кражбата на лични данни. Това изисква да бъдат извършвани действия от страна на отговорните институции, които осъществяват контрол на пазара,

системно търсейки и по възможност установявайки не само конкретното лице, което нарушава правата на притежатели на обекти на интелектуална собственост, но и свързаните с него лица. Такива лица могат да бъдат организатори или участници в национални или регионални канали за дистрибуция на фалшиви продукти, организирани групи, които се занимават с нелегална търговска дейност чрез разпространение на фалшиви продукти, производствени структури, в които се създават фалшиви продукти, и др. Основен и значим момент в борбата с фалшивите продукти е подобряването на връзката между потребителите и бизнеса и информационния поток, който се създава от тях при търговския обмен на продукти. Сигурното потребителско търсене ще бъде възможно, когато бизнесът осигури информационна среда, в която ясно и точно са посочени всички условия, свързани с покупката, продажбата и гаранционното обслужване на продуктите. В допълнение, ако се осигури и идентифицирането на продуктите чрез конкретен обект на интелектуална собственост като търговска марка, промишлен дизайн и др., по този начин ще бъде и възможно максимално да се ограничи възможността други лица неправомерно да ги използват в търговската дейност, без изричното съгласие на техния притежател или на лице, което по законен ред е придобило правото да използва. Пример за идентифициране на продукт с обект на интелектуална собственост са дамските обувки „Gucci Peggy Rainbow Platform Sneakers“, за които притежателят – GUCCIO GUCCI S.P.A., е

Фигура 4. Изображение-4 – промишлен дизайн на дамски обувки

Фигура 5. Изображение-5 – продуктът, предлаган в Интернет

регистрирал пред СЕСИС промишлен дизайн с рег. № 003168533-0003, който е представен във фигура 4, на **изображение-4**, и продуктът като такъв във фигура 5, на **изображение-5**, предлаган в Интернет.

Възможности за противодействие и мерки в борбата с нарушенията на права на притежатели на обекти на интелектуална собственост

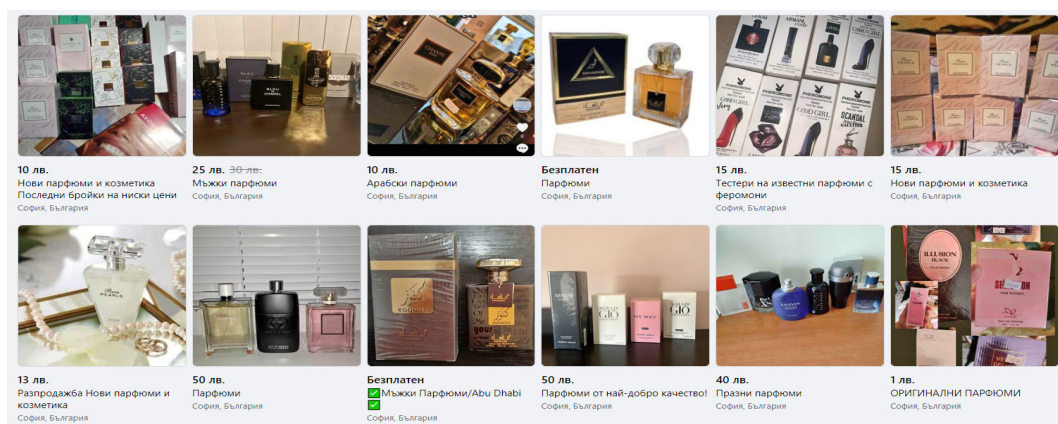
Сътрудничеството и споделянето на информация в публичното пространство

за ползите от придобиването на обекти на интелектуална собственост и тяхната закрила, които да бъдат осъществявани на всички обществени нива – образование, администрация и бизнес; ще създадат условия, в които да бъдат изградени т.нар. „добри практики“ в областта на интелектуалната собственост. Тези практики ще спомогнат за по-добрата защита при нарушенията, от която могат да се възползват притежателите на обекти на интелектуална собственост, каквито например са авторите на литературни, музикални произведения или носителите на сродни права като артист-изпълнителите върху своите изпълнения. В това число, ползите ще бъдат видимо осезаеми и за бизнеса, който осъществява дейност във физически търговски обекти и/или електронни магазини, за лицата; предоставящи посреднически услуги, за лицата, осъществяващи транспорт и логистика, за лицата, администриращи различните социални мрежи, платформи за споделяне, както и за администраторите на домейни.

Бизнесът с транспорт и логистика има ключова роля при разпространението на продукти като цяло, което изисква засилен вътрешнофирмен контрол. Ако той бъде осигурен, това ще предотврати навлизането на голяма част от фалшивите продукти на пазара. Особено нарастваща е популярността на социалните мрежи и платформите за споделяне не само като възможност за комуникация между потребителите, но и като средство за реклама и обмен на продукти под формата на електронна търговия. Например в социалната мрежа за комуникация Фейсбук (Facebook) на потребителите е предоставена възможността да търгуват чрез т.нар. „marketplace“, извадка на което е показана във **фигура 6**.

Платформата за споделяне Тик-Ток (Тик-Ток) също предоставя възможност на потребителите да търгуват с продукти и да извършват реклама на такива, чрез записи под формата на кратки видеоклипове или „на живо“, както е показано във **фигура 7**.

Разбира се остава под въпрос доколко компетентните органи могат да

Фигура 6. Изображение-6 – извадка на т.нар. „marketplace“ във Фейсбук

Фигура 7. Изображение-7 – рекламиране на продукти в Tik-Tok

извършват ефективен контрол и проверка, осигурявайки необходимата закрила по отношение на обектите на интелектуална собственост и тяхното законосъобразно използване, включително и по отношение на продуктите, които се търгуват. Това налага изключително важно сближаване и сътрудничеството между тях, бизнеса и потребителите с ясна цел, че всички страни трябва да прилагат мерки, чрез които да ограничат свободното и неправомерно използване на обекти на интелектуална собственост и фалшиви продукти. Безспорно е тяхното значение като ефективен способ за закрила на бизнеса. Така например, домейните се използват от техните притежатели, за да ги идентифицират в дигиталното пространство и по този начин потребителите да могат по-лесно да достъпят до техните продукти или да получат информацията, която им е необходима. Друго важно тяхно приложение

е, че самите домейни се превръщат в част от **нематериалните дълготрайни активи** на бизнеса като обект на интелектуална собственост, който представлява самостоятелен способ за закрила и допълнителен такъв, като натрупва закрилата, която може да предостави, заедно с друг обект като търговската марка. Домейнът – www.emag.bg – се ползва от дружество, което осъществява електронна търговия чрез продажбата на продукти и осигуряването на връзка между потребители и търговци. Освен домейна, който идентифицира дружеството в дигитална среда и го защитава, същият е част от регистрираната търговска марка на ЕС с рег. № 018131069 (комбинира) **EMAG** за стоки и услуги от различни класове, например клас 35 „услуги, които включват реклама, промоции и насърчаване на продажбите за фирми; онлайн реклама и промоции чрез компютърна мрежа и чрез мрежа за

мобилни телефони“ на МКСУ. Увеличеното взаимодействие между публичния и частния сектор в борбата с разпространяването на фалшиви продукти ще спомогне за намаляване на негативния ефект, и то в дългосрочен план, който оказва това разпространение върху обектите на интелектуалната собственост. Нематериалното увреждане, което настъпва вследствие на фалшифицирането, е напълно способно да доведе до фалит или до рязък спад на потребителското търсене на определен продукт или продукти. Обединяването на националните, регионалните и международни представителства на притежателите на обекти на интелектуална собственост и отговорните институции в единна комуникационна и информационна мрежа е важна стъпка към по-добрата и ефективна закрила. Тя ще позволи в реално време да се обменят данни за лицата, които са придобили правото да използват чужда интелектуална собственост, респективно за тези, за които не е налице такова съгласие. Ще се спомогне и за идентифицирането на продуктите и каналите за тяхната дистрибуция (най-често внос), които са нелегални, в т.ч. и когато е налице вътрешно производство на фалшиви продукти (най-често осъществяващо се вътре в страната). Това ще доведе и до по-бързото и ефективно разрешаване на спорове във връзка с права върху обекти на интелектуална собственост, които биват използвани не само във физическа, но и в дигитална среда. В известна степен актуализирането на законодателството, уреждащо правата на притежателите на обекти на интелектуална собственост, както и възможностите

за защита при нарушения, изостава, спрямо иновативния подход, който нарушителите използват с цел да избегнат или заобиколят закрилата, предоставена от закона под формата на изключително право и тяхното преследване по административнонаказателен или наказателен рег.

Липсата на ясна регулация относно възможността „огледален сайт“ да бъде използван пред действителния домейн и по този начин да се осъществяват неправомерни дейности в дигитална среда, включително и във връзка с кражбата на чужда интелектуална собственост, възпрепятства компетентните институции да реализират своите правомощия, като установяват и санкционират съответните нарушители. Признак за ефективната закрила е когато правата върху интелектуалната собственост могат да бъдат охранени не само онлайн, но и офлайн. Това изисква по възможност по-широк достъп на институциите до информацията, свързана не само с обектите на интелектуална собственост и техните притежатели, но и за техните бизнес отношения, когато това налага разкриването на нарушения срещу този вид собственост или тяхната превенция. Разбира се в свят, в който технологиите са ключовата възможност за този, който ги притежава, да бъде устойчив и конкурентоспособен при условията на глобален и постоянно нарастващ пазар; се изисква създаването и на технологии, базирани на изкуствен интелект, чрез които да се идентифицират продукти и обекти на интелектуална собственост, които неправомерно се използват. Ганчев (2024) потвърждава важността и

значението на изкуствения интелект, като неразделна част от съвременния технологичен свят, поставяйки акцент върху творческите пазари. Възможността да се „маркира“ интелектуалната собственост в начален етап или нейното материално проявление под формата на продукт ще улесни и установяването ѝ в реална пазарна среда, дали се използва със съгласието, знанието и под контрола на притежателя или не. Това ще позволи и създаването на комплекс от мерки и дейности, които могат да бъдат наречени „антифалшификационни“ и „антипиратски“. Тези мерки и дейности могат да бъдат, както на национално, така и на регионално ниво, визирайки ЕС. Много голяма част от хората биха се запитали защо закрилата на обектите на интелектуална собственост е толкова важен момент в устойчивото развитие на обществото. Важна е, защото дейностите, свързани с нарушаването на правата върху тях, са изключително доходоносни за нарушителите. Тази доходоносност произтича от възможностите за бърза и висока печалба, както и че този вид нарушения като цяло трудно се установяват и доказват. Нарушенията на права на интелектуалната собственост следва да се наредят до тези с висок риск и висока обществена опасност, каквито са прането на пари, трафикът на хора, лихварството и други.

Новите технологии, в т.ч. и изкуственият интелект, за който вече споменахме по-горе, позволяват частично да се идентифицират например стоки, които са означени със знаци на регистрирани търговски марки при тяхната дистрибуция през различните големи куриерски

фирми. Малкият и среден бизнес от своя страна трудно би могъл самостоятелно да си осигури необходимите средства за закупуването на такъв вид технологии, като при него все още остава като възможност за защита, ако може така да го наречем, „конвенционалният начин“ чрез подаването на писмени или устни сигнали до компетентните органи. Времето, което е необходимо на контролните органи, за да извършат проверка, за съжаление много често е напълно достатъчно, за да могат нарушителите да избегнат приличането им под наказателна или административнонаказателна отговорност. Това налага да се създадат способности, чрез които да бъдат спомогнати притежателите на обекти на интелектуална собственост да придобият и внедрят технологии, които да им позволяват да извършват мониторинг на пазара, на който оперират, във връзка с навлизането на фалшиви продукти, както и тяхното своевременно идентифициране. Например технология, която е базирана на блокчейн технологии, е много подходяща за увеличаване на проследимостта и прозрачността на веригата за доставки в съответствие с дигиталните документи, които трябва да съпровождат един продукт, закупен през Интернет. Тези технологии могат да спомогнат за навременното идентифициране и спиране на дейности, нарушаващи права на притежателите на обекти на интелектуална собственост. Токенизираните записи на пътя на веригата за доставка на продукти, които са записани в блокчейн, са непроменими и прозрачни и документират всяка транзакция и движение на продуктите и могат да бъдат приложени като форми на

доказателство в съответствие с националното процесуално право. В тази връзка може да се посочи, че СЕСИС предлага като решение **European Product and Logistic Service Authenticator** (EBSI-ELSA), която е пилотна програма, базирана на блокчейн система, която може да свърже всички заинтересовани страни и техните системи, за да гарантира автентичността на продукта по цялата верига на доставки и евентуално извън нея. Когато продуктите са свързани с инфраструктурата на „blockathon“, се създава цифров близник, съхраняващ информацията, която доказва тяхната автентичност. Това ще предостави на заинтересованите страни средства за прехвърляне на продукта заедно с неговия виртуален еквивалент, като последният е подпечатан с неизменен цифров подпис от собственика на търговската марка, с която е означен продуктът. Системата също така предоставя възможност за споделяне на цифрова информация с участващи страни в логистичната верига, включително посредници и компетентни контролни органи.

Говорейки за неправомерно придобиване и използване на интелектуална собственост е важно да отбележим, че глобализацията на пазара значително увеличава риска от незаконно придобиване, разкриване, използване на ноу-хау и търговска тайна чрез кибератаки. Такива кибератаки имат за цел най-често да откраднат чужда търговска тайна или ноу-хау, които могат да бъдат трансформирани в обекти на интелектуална собственост – промишлен дизайн, полезни модели, патенти за изобретения и др. Малките и средни предприятия са

изложени на по-голям риск от кибератаки, спрямо големите компании, именно заради липсата или по-слабата система за сигурност на информацията, с която разполагат и използват. Това има пряк ефект върху тяхната сегашна и бъдеща конкурентоспособност. По-голямата част от обществеността в ЕС почти (93%) приема, че закрилата и последващата защита на интелектуалната собственост е от изключително значение за потребителите, бизнеса и притежателите ѝ. Така например (80%) приемат, че негативните ефекти са много и с разнообразен характер като подкрепя на криминалната дейност и организираната престъпност, загуба на работни места и пазарни позиции, които бизнесът заема или би могъл да заеме, и заплахата за живота и здравето на потребителите и околната среда. Въпреки това повече от 1/3 от хората на възраст от 15 г. до 24 г. са закупили поне един фалшификат чрез Интернет и платформите за електронна търговия, което показва необходимост от целенасочени действия от страна на всички компетентни органи за ограничаване на тази тенденция и за допълнително увеличаване на доказателствата за риска за здравето и обществената сигурност от закупуването на фалшиви продукти.

Тези обобщени данни, представени по-горе от официално проучване на СЕСИС, по ясен и категоричен начин затвърждават тенденциите, че все още е налице неразбиране от страна на потребителите на ниво ЕС, че фалшифицирането на продукти и тяхното разпространение не трябва да се толерира чрез закупуване,

а трябва да се „игнорира“ по всеки един възможен начин.

Необходими мерки за промяна в борбата срещу нарушенията в областта на интелектуалната собственост

Закрилата на иновациите и всички онези инвестиции, които се правят за тяхното създаване, може да се осигури чрез взаимопомощ, координация и информираност между доставчиците на продукти и посредниците при тяхното търгуване. Създаването на единна система, чрез която да се наблюдават доставката, транспортът и разпространението на продукти, както в ЕС, така и от страни извън съюза, ще позволи да се намали възможността от нарушаването на права на интелектуална собственост. Системата ще позволи и своевременно спиране на продукти, които са произведени неправомочно, както и тяхното унищожаване. Много често фирмите за доставка, каквито в България например са „Спиди“ или „Еконт“, могат да бъдат „употребени“ за извършването на нарушения чрез приемането и доставката на фалшиви продукти от едно лице на друго. Като вътрешен документ, който регулира и представя дейността на всеки един търговец, са т.нар. „Общи условия“, които важат, както във физическа, така и в дигитална среда за всяко едно лице, което желае да ползва техните услуги. В тази връзка е необходимо да се осигури по-голяма прозрачност и да се даде ясен знак, че изпращането, транспортът, както и доставката на продукти, нарушаващи права на притежатели на обекти на интелектуална собственост, са

забранени от закона и последиците от тази дейност са със санкционен характер под формата на глоба или имуществена санкция, както и с отнемането на продуктите с цел тяхното унищожаване. В по-тежките и общественоопасни случаи дори и с лишаване от правото на свобода на гееца. При системно допускане от страна на фирмата, която е доставчик на такива дейности, да е налице законовата възможност за отнемане на лиценза ѝ, както и други мерки и механизми за противодействие. В тази връзка и доставчиците на услуги, свързани с преводи на пари по отношение на такива продукти, за които е установено, че нарушават правата на притежатели на интелектуална собственост, трябва да могат да блокират тези преводи или да задържат такива, които впоследствие да послужат за компенсация във връзка с нанесени вреди или пропуснати ползи за притежателите. Информацията за лицата, които изпращат, и тези, които получават съответните плащания във връзка с продуктите, да бъде предоставяна на съответните компетентни разследващи органи, за да се установяват каналите на производство и разпространение на фалшиви продукти. Стопанисващите или администриращите организации, социални мрежи за комуникация като Фейсбук, Тик-Ток и др., трябва активно да ограничават и премахват съдържание, за което е установено, че нарушава правата на притежатели на интелектуална собственост и неговото разпространение, което може само и единствено да насърчи и други потребители, които са част от тази мрежа да разпространяват съдържание от този тип. Необходимо е

да бъде допускана бързата верификация и достъп до затворените групи в тези социални мрежи на контролните органи или притежателите на интелектуална собственост, ако са налице доказателства, че споделянето в тях съдържание е такова, което нарушава правата им. Лицата, администриращи домейни чрез различните услуги за тях като проучване, заявка, регистрация и последващо им управление, трябва да повишат своята активност при предоставянето на предварителна информация до заявителите и

бъдещи притежатели на домейни, че ако домейните са такива, нарушаващи или целят да увредят права на притежатели на интелектуална собственост, това би могло да доведе до отнемане на домейна, неговото ограничаване или заличаване. По възможност да предоставят достъп на заявителите до групи база данни, като например електронния инструмент на СЕСИС – euipo.europa.eu/eSearch/, чрез който предварително да проучат наличието или липсата на вече заявени или регистрирани търговски марки и промишлени

Var

Protected wine name with Protected Geographical Indication (PGI)

From: [Department for Environment, Food & Rural Affairs](#)

Published 4 January 2021

Registered name: **Var**
 Register: **Wines**
 Status: **Registered**
 Class or category of product: **Wine**
 Protection type: **Protected Geographical Indication (PGI)**
 Country of origin: **France**
 Date of registration (UK scheme): **10 March 2021**
 Date of original registration with the EU: **17 March 1978**
 Reason for protection: **EU agreement**

Product specification

The product specification is not yet available on this site. For any enquiries please [email Defra](#).

Published 4 January 2021

Фигура 8. Изображение-8 – географско означение на френски бели и червени вина

дизайни, които да бъдат предпоставка за спор между страните. Медиацията и други извънсъдебни способи за разрешаването на спорове във връзка с права на интелектуална собственост, активно трябва да бъдат предлагани на страните, като принципно най-бързата и успешна възможност за тяхното разрешаване. По възможност да се разширят и регулират способите за противопоставяне не само на търговски марки на домейни, а и на географските означения.

Типичен пример са френските бели и червени вина, които произхождат от провинция „Var“ – Франция, по отношение на които е налице вписано географско означение, например пред националното ведомство по интелектуална собственост на Обединеното кралство – Великобритания и Северна Ирландия, което е показано на фигура 8. В настоящия случай са регистрирани и множеството домейни – var.be, var.ch, var.de. Тези домейни, дори и френският var.fr, се използват като източник на информация за региона „Var“, а не за вината, които произхождат от тази френска провинция.

Притежателите на права върху обекти на интелектуална собственост и доставчиците на посреднически услуги трябва да бъдат насърчавани да приемат нови нормативни изисквания за целия ЕС с цел усъвършенстването на системите за проследяване (като цифров паспорт на продукта и решения за токенизация – базирани на блокчейн или др.), които ще спомогнат на контролните органи като митническите агенции да проследяват вноса или износа на продукти,

улеснявайки споделянето на данни в съответствие с правото на ЕС. Икономическите оператори и по-специално доставчиците на посреднически услуги, както и притежателите на права върху обекти на интелектуална собственост да се насърчават да използват усъвършенствани методологии и технологии като методи за анализ на данни, автоматизирани системи за разпознаване на съдържание и алгоритми за машинно обучение за откриването на фалшиви продукти, включително такива, нарушаващи права не само върху търговски марки, а и върху промишлени дизайни и други. Необходимо е да се повиши осведомеността на предприятията, притежаващи обекти на интелектуална собственост, обръщайки особено внимание на търговската тайна и ноу-хау като изключително важното им опазване чрез създаването и внедряването на различни системи за контрол и защита на икономически ценната информация. Трябва да се осигури все по-широк свободен достъп до програмите, които могат да противодействат на различните кибератаки, както и да се провеждат обучения относно способите за предотвратяване или начините за реакция при кибератаки, насочени към търговските тайни или ноу-хау, които притежават предприятията. Крушков (2019) споделя направените до момента изводи относно значението на това да се създават и внедряват нови и различни системи за сигурност от предприятията, с цел да се опазва ключовата корпоративна информация срещу неототоризираното ѝ използване.

Заклучение

Обектите на интелектуална собственост, освен допълнителната стойност, която имат за предприятията по отношение на тяхното продуктово портфолио при неговата пазарна реализация и при изграждането и поддържането на фактическите отношения с други лица, са и в основата на множеството от индустрии, които се създават и развиват в полза на обществото и бизнеса. Динамичният прогрес на технологиите и дигитализирането на различните процеси, свързани с продажбата и покупката на продукти, увеличава възможностите за и видовете нарушения, които се извършват. Промените и допълнителните мерки, които трябва да се вземат в борбата срещу нарушенията в областта на интелектуалната собственост, са важна стъпка към ефективните мониторинг и контрол, които следва непрестанно да се осъществяват. По този начин ще се подобрят киберсигурността при обмена и съхраняването на данни в публичния и частния сектор. Всички усилия на националните офиси на страните – членки на ЕС, трябва да бъдат координирани и последователни в борбата с фалшивите продукти, като добрите практики и опитът, който придобиват, да бъде споделен и награвдан в единна информационна база данни. Промяната в нормативната уредба във връзка с правата на

притежатели на обекти на интелектуална собственост трябва да успее да разреши проблема с производството и разпространението на фалшиви продукти още в начален етап. Ограничаването на възможността те да бъдат търгувани във физическа и дигитална среда в дългосрочен план би променила и потребителското търсене по отношение на фалшивите продукти, пренасочвайки го към един информиран избор, който се базира на реални качества и характеристики на продуктите, които се търгуват на съответния пазар на **действителен конкурентен принцип**. По този начин обектите на интелектуалната собственост, които притежава или желае да придобие всяко едно предприятие, ще променят своите роли, място и значение за всяка една бизнес стратегия, превръщайки се в мощен икономически ресурс и инструмент за въздействие при създаването на нови бизнес партньорства, организацията на възможните инвестиции, стратегическото бизнес планиране и иновациите. Развитието на законодателството в областта на интелектуалната собственост и нови мерки за защита срещу нарушенията са „активаторът“ на всички тези възможни промени, именно защото чрез тях може да се изгради стабилна, безопасна и ползотворна среда за бизнеса, потребителите и отговорните за контрола институции.

Цитирани източници (References):

1. Ганчев, Д. (2024). Икономически аспекти на изкуствения интелект в творческите индустрии. София, сп. *Икономически и социални алтернативи*, бр. 1/2024 г.
(Ganchev, D. (2024). Ikonomicheski aspekti na izkustvenia intelekt v tvorcheskite industrii. Sofia, sp. *Ikonomicheski i sotsialni alternativi*, br. 1/2024 g.)
2. Драганов, Ж. (2018). Новата правна уредба на марката на ЕС съобразно Регламент 2017/1001. София, *Научни трудове на УНСС*, том 2/2018 г.
(Draganov, Zh. (2018). Novata pravna uredba na markata na ES saobrazno Reglament 2017/1001. Sofia, *Nauchni trudove na UNSS*, tom 2/2018 g.)
3. Крушков, Н. (2019). Системите на интелектуалната собственост и на търговската тайна защитават от измами. София, сп. *Икономически и социални алтернативи*, бр. 1/2019 г.
(Krushkov, N. (2019). Sistemite na intelektualnata sobstvenost i na targovskata tayna zashitavat ot izmami. Sofia, sp. *Ikonomicheski i sotsialni alternativi*, br. 1/2019 g.)
4. Маркова, М. (2003). Художествено-литературна собственост. София, УИ „Стопанство“.
(Markova, M. (2003). Hudozhestveno-literaturna sobstvenost. Sofia, UI „Stopanstvo“)
5. Маркова, М. (2023). Интелектуалната собственост на фирмата – фактор за постигане и поддържане на конкурентоспособност. София, сп. *Икономически и социални алтернативи*, бр. 3/2023 г., с. 24.
(Markova, M. (2023). Intelektualnata sobstvenost na firmata – faktor za postigane i poddarzhane na konkurentosposobnost. Sofia, sp. *Ikonomicheski i sotsialni alternativi*, br. 3/2023 g., s. 24)
6. **COM (2022) 140 final** 30.3.2022, Communication on making sustainable products the norm, (online) Available at: <<https://www.euipo.europa.eu/en>> [Accessed 14 July 2024].
7. **Directive** 98/71/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 1998 on the legal protection of designs (OJ L 289, 28.10.1998, p. 28–35, (online) Available at: <<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=bg>> [Accessed 14 July 2024].
8. **Directive** 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society (OJ L 167, 22.6.2001, p. 10–19, (online) Available at: <<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=bg>> [Accessed 10 July 2024].
9. **Directive** 2004/48/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights (OJ L 157, 30.4.2004, p. 45, (online) Available at: <<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=bg>> [Accessed 13 July 2024].
10. **Directive** (EU) 2016/680 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and on the free movement of

such data, and repealing Council Framework Decision 2008/977/JHA (OJ L 119, 4.5.2016, p. 89, (online) Available at: <<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=bg>> [Accessed 07 July 2024].

11. **Directive** (EU) 2022/2555 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022, on measures for a high common level of cybersecurity across the Union, amending Regulation (EU) No 910/2014 and Directive (EU) 2018/172, and repealing Directive (EU) 2016/1148 (NIS 2 Directive) (OJ L 333, 27.12.2022, p. 80, (online) Available at: <<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=bg>> [Accessed 07 July 2024].
12. **EUIPO (2023)**: European citizens and intellectual property: Perception, awareness, and behavior, (online) Available at: <<https://www.euipo.europa.eu/en>> [Accessed 14 July 2024].
13. **EUIPO (2023)**: Storage and destruction of seized counterfeit goods in the EU, (online) Available at: <<https://www.euipo.europa.eu/en>> [Accessed 14 July 2024].
14. **EUIPO/EPO (2021)**: Intellectual property rights and firm performance in the European Union, (online) Available at: <<https://www.euipo.europa.eu/en>> [Accessed 14 July 2024].
15. **Europol/EUIPO (March 2022)**: Intellectual Property Crime Threat Assessment, (online) Available at: <<https://www.euipo.europa.eu/en>> [Accessed 14 July 2024].
16. **OECD/EUIPO (2022)**: Dangerous Fakes: Trade in counterfeit goods that pose health, safety and environmental risks, (online) Available at: <<https://www.euipo.europa.eu/en>> [Accessed 14 July 2024].
17. **Regulation** (EU) 2019/1020 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on market surveillance and compliance of products and amending Directive 2004/42/EC and **Regulations** (EC) No 765/2008 and (EU) No 305/2011 (OJ L 169, 25.6.2019, p. 1, (online) Available at: <<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=bg>> [Accessed 10 July 2024].
18. **Science, Research and Innovation Performance of the EU** (2020): A fair, green and digital Europe, (online) Available at: <<https://www.euipo.europa.eu/en>> [Accessed 12 July 2024].
19. <http://data.europa.eu/eli/dir/1998/71/oj> (online) <Accessed 07 July 2024>
20. <http://data.europa.eu/eli/dir/2001/29/oj> (online) <Accessed 13 July 2024>
21. <http://data.europa.eu/eli/dir/2004/48/oj> (online) <Accessed 06 July 2024>
22. <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/680/oj> (online) <Accessed 13 July 2024>
23. <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj> (online) <Accessed 06 July 2024>
24. <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1020/oj> (online) <Accessed 06 July 2024>
25. <https://academy.binance.com/bg/articles/what-is-data-tokenization-and-why-is-it-important> (online) <Accessed 07 July 2024>
26. <https://arcadeshops.com/products/gucci-peggy-rainbow-platform-sneakers> (online) <Accessed 13 July 2024>
27. <https://boulevardbulgaria.bg/articles/biznes-stori-biznes-prez-tiktok> (online) <Accessed 13 July 2024>
28. https://en.wikipedia.org/wiki/Mirror_site (online) <Accessed 12 July 2024>
29. https://en.wikipedia.org/wiki/Mirror_site (online) <Accessed 13 July 2024>

30. <https://euipo.europa.eu/eSearch/#details/designs/003168533-0003> (online) <Accessed 13 July 2024>
31. <https://euipo.europa.eu/eSearch/#details/trademarks/015742638> (online) <Accessed 10 June 2024>
32. <https://euipo.europa.eu/eSearch/#details/trademarks/018131069> (online) <Accessed 13 July 2024>
33. <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/blockathon> (online) <Accessed 07 July 2024>
34. <https://kriptomat.io/bg/blockchain/kakvo-e-blokchein-tehnologiya/> (online) <Accessed 07 July 2024>
35. <https://nordvpn.com/blog/what-is-software-piracy/> (online) <Accessed 03 June 2024>
36. <https://nordvpn.com/blog/what-is-software-piracy/> (online) <Accessed 10 June 2024>
37. https://ocindex.net/rankings/trade_in_counterfeit_goods?f=rankings&group=Country&view=Cards (online) <Accessed 06 July 2024>
38. https://www.armani.com/en-us/regular-fit-t-shirt-in-mercerized-cotton-with-flocked-logo_cod1647597329638366.html (online) <Accessed 03 June 2024>
39. <https://www.centri.org/news/blog/gi-domains.html> (online) <Accessed 07 July 2024>
40. https://www.facebook.com/marketplace/?locale=bg_BG (online) <Accessed 06 July 2024>
41. <https://www.gov.uk/protected-food-drink-names/var> (online) <Accessed 07 July 2024>

Narushenia na prava varhu intelektualnata sobstvenost v Evropeyskia sayuz – tendentsii i merki

Nikolay Bratov

Infringements on Intellectual Property Rights in the European Union – Trends and Measures

Nikolay Bratov

Abstract: The dynamics of the processes that take place in every area of modern human life, speaking in the present case about Intellectual property, also determine the new trends in it. These new trends impose changes in the current legislation, which settle the legal framework of each Intellectual property object. It is required for these changes to occur and subsequently be adapted in law enforcement to effectively protect businesses and consumers. Often the owners of Intellectual property are challenged to prevent its theft, its illegal and uncontrolled commercial use by third parties or to organize its adequate protection in case of already established violations.

In a summarized and synthesized way, this article aims to introduce an analysis of important and essential information about some of the types of Intellectual property violations, including countermeasures. A systematic analysis of the types of infringements will help to identify some of the new trends emerging in the field of Intellectual property related to infringements and what measures are needed to ensure adequate protection of businesses and consumers in the European Union (EU).

Key words: Intellectual property, law enforcement, economy, trends.

JEL: A20, A11, K42, L21, O34.